

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ГУМАНІТАРІЇВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Гуржій А., Карташова Л.

Інформатизація нині розглядається як один із провідних шляхів модернізації системи освіти і має забезпечити перехід до реалізації нових цілей освіти, нової її парадигми, яка полягає у спрямованості навчання на розвиток особистості, формування здатностей до саморозвитку в усіх без винятку суб'єктів навчання. Значним прогресом стала поява Національної доктрини розвитку освіти, в якій означено як парадигму орієнтацію на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, її конкурентоздатності в європейському та світовому просторах, виховання молодого покоління, яке матиме необхідні компетентності для навчання протягом життя та буде здатним до особистісного духовно-світоглядного вибору.

Соціально зумовлені процеси переходу до інформаційного суспільства вимагають від системи освіти впровадження інноваційних способів викладання і навчання, які забезпечать конкурентоспроможність системи освіти України. Накопичений у процесі інформатизації освіти практичний досвід та результати спеціальних педагогічних досліджень показують, що використання інформаційних технологій (ІТ) в освіті позитивно позначається на результатах навчально-виховного процесу на всіх його рівнях¹ [1; 2; 3; 9].

Систематичне і системне використання ІТ відкриває для суб'єктів навчання доступ до застосування сучасних технологій оволодіння знаннями. Завдяки можливостям, які забезпечуються впровадженням ІТ у навчально-виховний процес, система освіти може замінити авторитарну педагогіку гуманістичною, в якій створено можливості для враховування й розвивання індивідуальних особливостей розвитку кожної особи. Така педагогіка забезпечує суб'єкту навчання право на самобутність й унікальність. Разом з тим, запровадження інноваційних форм навчання, використання ІТ мають бути виваженими, доцільними та підпорядкованими меті та змісту навчання і виховання. В Україні зроблено важливі кроки в забезпеченні загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) персональними комп'ютерами (ПК), впровадженні ІТ у навчально-виховний процес, формуванні нового відношення вчителів, викладачів і керівників начальних закладів до впровадження ІТ в освіту. Поява електронних освітніх ресурсів (ЕОР) як складників інформатизації освіти забезпечує доступність знань, розвиток інтелектуальних і творчих

¹Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : АТКА, 2009. – 684 с.; Гуржій А. М. Про проблеми наступності навчання інформаційних технологій у школі й вищому педагогічному навчальному закладі / А. М. Гуржій, Л. А. Карташова // Інформаційні технології в освіті України: Збірник наукових праць. Випуск 15. – Херсон: ХДУ, 2013. – С.11-19; Гуржій А. М. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів / А. М. Гуржій, В. В. Лапінський // Інформаційні технології в освіті України: Збірник наукових праць. Випуск 15. – Херсон: ХДУ, 2013. – С.30-38; Лапінський В. Комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище та вимоги до його реалізації/ В. Лапінський, М. Шут // Наукові записки . – Випуск 77. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ імені В. Винниченка. – 2008. – Частина 1. – С.79-85.

здібностей учнів на основі індивідуалізації навчання, інтенсифікації навчально-виховного процесу тощо² [8; 13; 14]. Разом з тим, за результатами моніторингових досліджень, які проводились протягом останніх років в Україні³ [10], лише незначна частина (до 10%) вчителів гуманітарних предметів загальноосвітніх навчальних закладів використовують ІТ на своїх уроках, разом з тим визнаючи доцільність і необхідність цього (до 70%).

Застосування ІТ у навчанні гуманітарних предметів має свою специфіку, яка визначається з одного боку, дуже високою ефективністю ЕОР, а з іншого – складностями освоєння вчителями-гуманітаріями засобів ІТ. Разом з тим, використання електронних засобів навчання на уроках, зокрема, іноземної мови забезпечує: уникнення одноманітності в роботі вчителя й учня на уроці, наочне подання об'єктів вивчення, використання відеосюжетів й аудіо записів; можливість оперативного виявлення рівня навчальних досягнень учнів, диференціацію й індивідуалізацію навчання⁴ [5; 18]. Досягнення запланованих цілей навчання, розвиток (формування) ключових і предметних компетентностей суб'єктів навчання нині неможливе без оновлення методичних систем шляхом використання у навчально-виховному процесі сучасних ІТ.

Використання ІТ допомагає вчителю побудувати урок по-новому, в атмосфері, звичній дітям, які виростають в оточенні цифрових пристроїв. Аналіз досвіду застосовування ІТ у процесі навчання дозволив визначити такі переваги⁵ [12]: "Це допомагає вчителю спуститися з кафедри та почати слухати та обговорювати замість простого "мовлення" в клас. Учитель може спонукати школярів проводити самостійні дослідження, критично мислити, порівнювати різні точки зору, замість того, щоб просто запам'ятовувати лекції. Учитель може допомогти школярам вчитися та думати разом зі своїми однокласниками і школярами усього світу. Учитель може побудувати урок, враховуючи індивідуальні особливості кожного учня⁶".

Значний досвід використання ПК в якості засобу навчання й ІТ як складників навчального середовища накопичено в США, Канаді, Франції, Болгарії та Японії. Навіть за різних підходів до формулювання цілей, організації та змістового наповнення роботи учня за комп'ютером,

²Липинский В. В. Педагогические требования к цифровым образовательным ресурсам // Современные достижения в науке и образовании : сб. трудов III Междунар. науч. конф., 16–23 сент. 2009 г., г. Тель-Авив (Израиль). – Хмельницький : ХНУ, 2009. – С.163 – 165; Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси, Наказ МОНмолодьспорт України 01.10.2012 № 1060, зареєстровано в МЮ України 5 жовтня 2012 р. за № 1695/22007; Про результати Всеукраїнського експерименту щодо навчання вчителів ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та перепідготовку педагогічних працівників. [Електронний ресурс] Із головної сторінки сайту Intel® "Навчання для майбутнього". Режим доступу <http://www.iteach.com.ua/mediawiki/index.php>

³Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14.12.2011р. № 1431 «Про проведення моніторингового дослідження стану впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах»

⁴Карташова Л. А. Особистісно орієнтована система навчання основ інформаційних технологій в процесі підготовки майбутніх вчителів іноземних мов. Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л.А. Карташова; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2004. – 20с.; Tchounikine P. Computer Science and Educational Software Design: A Resource for Multidisciplinary Work in Technology Enhanced Learning / Pierre Tchounikine / Springer, – 2011. – 180 p.

⁵Пискунова Е. В. Подготовка учителя к обеспечению современного качества образования для всех: опыт России: Рекомендации по результатам научных исследований / Под ред. акад. Г. А. Бордовского. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2007. – 79 с.

⁶Максимально близький до оригіналу авторський переклад

отримані результати є подібними за основними ознаками навчального (навчально-виховного) процесу⁷ [11; 12; 15; 16].

Спостерігається: збільшення тривалості всіх видів уваги в процесі роботи за ПК (у тому числі з використанням ресурсів мережі Інтернет) і великий інтерес учнів до нових видів і форм перетворювальної діяльності; підвищена наполегливість, зосередженість на діяльності; наявність кількох видів мотивації діяльності дітей в середовищі ІТ (інтерес до нового об'єкту діяльності; дослідницький мотив – бажання самостійно знайти відповідь на запитання; мотив успішного виконання пізнавальних завдань; розвиток "когнітивної гнучкості" – здатності знаходити найбільше число різних шляхів розв'язування навчальних задач; розвиток здатності до антиципації, стратегічного планування навчально-пізнавальної діяльності; формування навичок групової діяльності (пошук спільного рішення, подолання труднощів у спілкуванні)⁸ [4; 14; 18].

Проведений аналіз застосування ІТ у навчанні та систем підготовки вчителів в різних країнах до використання ІТ в професійній діяльності показує, що цій проблемі майже скрізь приділяється належна увага. Проблема вирішується як у процесі навчання майбутніх вчителів у вищому педагогічному навчальному закладі (ВПНЗ), так і в процесі їх самоосвіти, підвищення професійного рівня.

У багатьох країнах для підвищення ефективності професійної підготовки в школах застосовують: взаємовідвідування уроків та їх обговорення; консультування молодих вчителів досвідченими педагогами; створення вчительських об'єднань задля обміну методичним досвідом, роботі в команді з використанням тренінгових методик, взаємооцінювання тощо. У системах освіти ведуться пошуки способів інтенсифікації й швидкої модернізації системи підготовки працюючих та майбутніх вчителів, підвищення якості їх навчання з використанням ІТ⁹ [17].

Аналіз досвіду введення засобів ІТ в систему навчання майбутніх вчителів показує, що кожна країна рухається до інформаційного суспільства своїм шляхом, зумовленим політичними, соціально-

⁷ Образовательная система Португалии обогнала США и Россию. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.ucheba.ru/abroad-article/10626.html>; Пискунова Е. В. Подготовка учителя к обеспечению современного качества образования для всех: опыт России: Рекомендации по результатам научных исследований / Под ред. акад. Г. А. Бордовского. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2007. – 79 с.; Система дистанционного обучения Акронского университета (США). Сайт Корпорации Microsoft. [Электронный ресурс] Режим доступа : <http://www.microsoft.com/Rus/Casestudies/CaseStudy.aspx?id=26>; Система образования Японии. Основные направления преобразований в системе образования [Электронный ресурс] Режим доступа : http://dic.edu.ru/information/national_systems/1471

⁸ Гуржій А. М. Теоретичні напрями інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів [Текст] / А. М. Гуржій // Педагогічна і психологічна науки в Україні. Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. / Том 5. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – К. : "Педагогічна думка", 2007. – 392 с.; Про результати Всеукраїнського експерименту щодо навчання вчителів ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та перепідготовку педагогічних працівників. [Електронний ресурс] Із головної сторінки сайту Intel® "Навчання для майбутнього". Режим доступу <http://www.iteach.com.ua/mediawiki/index.php>; Tchounikine P. Computer Science and Educational Software Design: A Resource for Multidisciplinary Work in Technology Enhanced Learning / Pierre Tchounikine / Springer, – 2011. – 180 p.

⁹ Электронное обучение для подготовки преподавателей: создание потенциала для информационного общества. П. Реста [Электронный ресурс] Информационное общество, 2005, вып. 4, с. 14-20. 23:05 05.08.2009. – Режим доступа : <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/8b5dd0>

економічними та культурними умовами¹⁰ [12; 16; 17].

Детальний розгляд інформатизації процесу навчання вказує на наявність взаємозв'язку між технічним забезпеченням навчальних закладів комп'ютерним оснащенням та підготовкою кваліфікованих користувачів (викладачів, вчителів та студентів). Проте, процес інформатизації вищої педагогічної освіти в Україні стримується тим, що:

- у ВПНЗ бракує єдиної методології проектування та впровадження ІТ у педагогічну практику;
- розроблення науково-педагогічних й методичних основ системи інформатизації відстає від розвитку ІТ;
- застосування ІТ не орієнтоване на створення цілісних інформаційно-технологічних систем, які б всесторонньо забезпечували навчально-виховний процес;
- відсутність цілісного системного технологічного підходу в навчанні: спостерігається спрямованість на досягнення «вузьких» цілей – прискорення засвоєння навчального матеріалу, демонстрація певних фізичних процесів тощо;
- професорсько-викладацький склад ВПНЗ недостатньо підготовлений до використання ІТ;
- недостатній рівень розвитку системи координації та співробітництва ВПНЗ при розробці програмного і методичного забезпечення процесу інформатизації навчання;
- різнотипність та недостатня кількість комп'ютеризованої техніки у ВПНЗ (персональних комп'ютерів, сенсорних дощок, відеопроєкторів, засобів сканування та роздрукування тощо).

Все це призводить до певного розриву між потенційними та фактичними можливостями інформатизації навчально-виховного процесу ВПНЗ. Об'єктивно склалася суперечність між необхідністю інформатизації навчально-виховного процесу у ВПНЗ на основі застосування ІТ і неможливістю її ефективної реалізації в межах традиційних систем навчання.

На нинішньому етапі розвитку суспільства наявність знань і вмінь у галузі ІТ стала базовою вимогою для випускника ВПНЗ.

Виокремлюється завдання адаптації студентів – майбутніх вчителів гуманітарних предметів до діяльності в інформаційному суспільстві через формування в навчально-виховному процесі ВПНЗ відповідних компетентностей у галузі ІТ та готовності до використання ІТ у професійній діяльності. Тим більше, що за останні роки спостерігається деякий злам у свідомості педагогічного співтовариства – з'явилося

¹⁰ Пискунова Е. В. Подготовка учителя к обеспечению современного качества образования для всех: опыт России: Рекомендации по результатам научных исследований / Под ред. акад. Г. А. Бордовского. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2007. – 79 с.; Система образования Японии. Основные направления преобразований в системе образования [Электронный ресурс] Режим доступа :http://dic.edu.ru/information/national_systems/1471; Электронное обучение для подготовки преподавателей: создание потенциала для информационного общества. П. Реста [Электронный ресурс] Информационное общество, 2005, вып. 4, с. 14-20. – Режим доступа :<http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/8b5dd0>

розуміння актуальності впровадження ІТ у навчання.

Результатом має бути розроблення системи навчання ІТ нового типу. Нині в нашій країні підготовка ІТ-фахівців проводиться на достатньому рівні. Однак, складнішою є ситуація з ІТ-підготовкою вчителів-гуманітаріїв – їх більшість, за нашими спостереженнями, мають тільки загальну і початкову уяву щодо можливостей, які надає застосування ІТ в освіті, багато хто з них використовує ПК тільки в якості друкарської машинки.

Ми пропонуємо виокремити кілька напрямів розв'язання проблеми формування в учителів-гуманітаріїв ІТ-готовності як важливого складника професійної готовності¹¹ [7]. По-перше, шляхом створення умов для ефективного підвищення ІТ-рівня вчителів у закладах післядипломної освіти, яке має, зважаючи на специфіку ІТ, відбуватися, принаймні, раз на два роки, або неперервно, в режимі дистанційного навчання. По-друге, необхідно розробити й упровадити динамічну та відкриту систему навчання ІТ майбутніх учителів у ВПНЗ. Навчання вчителів має не наздоганяти, а випереджати розвиток технологій – відкритість та динамічність системи навчання дозволить її коригувати, додаючи або вилучаючи компоненти відповідно до розвитку ІТ та початкового рівня навченості інформаційних технологій першокурсників.

Мова йде не про вдосконалення окремих характеристик чи складників професійної підготовки майбутніх учителів, а про розв'язання проблеми системи навчання ІТ у ВПНЗ у цілому: модифікації цілей, змісту, методів, засобів, форм, технологій навчання тощо. Системне рішення полягає у розробленні системи формування ІТ-готовності (далі – СФІТГ) майбутніх вчителів. У пропонованій СФІТГ інформаційні технології розкриваються в чотирьох взаємопов'язаних аспектах: як навчальна дисципліна; як один із основних сучасних засобів комунікації й отримання знань з різних галузей науки і культури; як засіб трансформації одержаної кожним студентом інформації в особисту систему знань, умінь і навичок; як засіб розвитку та самовираження особистості майбутнього вчителя.

Концепція СФІТГ базується на таких основних засадах.

1) Інтенсифікація інформаційних процесів, розвиток технічних засобів пошуку, накопичення, опрацювання та передавання інформації зробили ІТ значущими для вчителів, тому їх впровадження у систему навчання ВПНЗ слід розглядати як соціально зумовлене і прогресивне явище.

2) Створення умов, сприятливих для ефективного навчання учнів, у школі стає можливим тоді, коли вчитель, на основі професійної педагогічної рефлексії (Я-концепції, яка слугує чинником його самоосвіти), готовий до розуміння та сприйняття змін, ініційованих інформатизацією освіти.

¹¹Карташова Л. А. Створення умов формування готовності майбутніх вчителів іноземних мов до впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес// Педагогічний процес: теорія і практика. – Збірник наукових праць. – Київ.: Видавництво "ЕКМО". – 2008. – С.74-84.

3) Надання СФІТГ ознак технологічності в розумінні обов'язковості досягнення наперед запланованого результату.

4) Логічне поєднання педагогічного управління з ініціативою та самостійністю студентів: викладач керує навчально-пізнавальною діяльністю студентів, організовує і веде її, одночасно стимулюючи їхню активну самостійну роботу.

5) Спрямованість на розвиток особистості, зокрема на формування активності особистості в навчальному процесі, на саморозвиток особистості, сприяє її гармонійному розвитку та дозволяє ефективно сформувати належні ІТ-знання та ІТ-вміння студентів – майбутніх вчителів з різним рівнем здібностей і попередньої підготовленості.

6) Формування знань; пізнавальних якостей, продуктивного мислення, самостійного узагальнення, умінь та навичок практичного застосування ІТ шляхом особистісних відкриттів.

7) Діалектичний зв'язок між застосуванням ІТ у навчанні майбутніх вчителів та рівнем відповідності результатів навчання запитам суспільства може розглядатися як системотвірний фактор системи.

8) Система відрізняється від розроблених і описаних раніше тим, що передбачає: інтенсивне застосування засобів і методів ІТ як у якості об'єктів вивчення, так і в якості складових технологій навчання; органічне поєднання індивідуальних і групових форм навчальної діяльності студентів.

9) Рівень знань та попередньої підготовки студента в галузі ІТ розглядається як сигнальний параметр – тривалість процесу навчання для кожного студента має залежати від темпу засвоєння ним навчального матеріалу, який у свою чергу, залежить від особистісних характеристик самого студента.

10) Особистісна зорієнтованість – процес навчання здійснюється в такому темпі, який є доступним кожному студентові – кожен студент може обирати індивідуальну траєкторію навчання.

11) Спрямованість на розвиток особистості майбутнього вчителя, зокрема на формування його активності в навчально-виховному процесі та на саморозвиток, сприяє її гармонійному розвитку та дозволяє ефективно сформувати належні знання та вміння з ІТ у майбутніх вчителів ІМ з різним рівнем здібностей і попередньої підготовленості.

12) Забезпечення випереджального навчання майбутніх вчителів, формування у кожного з них потреби безперервного саморозвитку, вмінь та навичок самоосвіти, самостійного та творчого підходу до набуття знань.

13) Відповідність результатів професійної підготовки соціальним, науковим і технологічним цілям, рівню розвитку суспільства, внутрішнім цілям і потребам системи освіти.

14) Опора на наукові знання, форми, засоби та методи навчання, які відображають фундаментальні тенденції розвитку педагогічної науки.

За впровадження СФІТГ пріоритети віддаються формуванню уявлення

студентів про сутність ІТ-знань, ознайомлення їх з ідеями інформатизації освіти, забезпеченню оволодіння системою знань і вмінь в галузі ІТ, які мають передусім загальноосвітнє, загальнокультурне спрямування, необхідні для успішного використання в майбутній професійній діяльності

Проектування та створення СФПГ виконувалось з урахуванням необхідності реалізації виховних впливів, які формують як загальнолюдські, так і професійно спрямовані якості особистості. Основними визнано такі умови.

1) Система навчально-виховних впливів має забезпечувати більшу ефективність, ніж традиційна.

2) Зміст навчання відповідає вимогам, сформульованим на основі аналізу професійної діяльності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів.

3) Структурування змісту навчання інформаційних технологій забезпечує, з одного боку, певну самостійність змістових модулів, а з іншого – цілісність та систематичність навчання ІТ.

4) Організація навчального процесу забезпечує доступність навчального матеріалу студентам з різними рівнями початкової підготовки у галузі ІТ.

5) Інваріантна складова кожного змістового модуля містить професійно значимі знання і забезпечує достатній рівень сформованості умінь і навичок.

6) Варіативна частина кожного змістового модуля має дві складові, перша з яких має виконувати компенсаторну функцію, забезпечити доступність інваріантної складової для студентів з нижчим рівнем підготовленості, а друга – забезпечує формування перспективних ліній розвитку (професійного та загального) особистості студента, формування якомога вищого рівня засвоєння ним ІТ.

7) Формування змістових модулів передбачає можливість ефективного управління навчальним процесом.

8) Навчальні елементи кожного блоку містять відповідні засоби, які використовуються як для моніторингу навчання, так і для створення орієнтаційної основи навчальної діяльності студента, сприяють рефлексії, самоконтролю студентами власного рівня навченості.

У свою чергу, значні відмінності у рівнях знань та умінь студентів з ІТ, особистісні якості студентів: швидкість сприймання навчального матеріалу, тривалість довільної уваги тощо, викликали необхідність виокремлення інваріантної і варіативних складових навчальних одиниць. Навчальний матеріал кожного модуля подається у вигляді інваріантної (базової) та варіативних частин (Рис. 1)¹² [6].

Інваріантна частина є обов'язковою для виконання, зміст цієї складової

¹² Карташова Л. А. Формування індивідуальної траєкторії навчання як одна з основних задач управління навчальною діяльністю студента/ Стратегія управління закладами освіти в умовах формування інформаційного суспільства: Матеріали IV Науково-практичної конференції 1-9 грудня 2005р, Київ-Чернігів-Ніжин. – 2005. – С.66-68.

забезпечує реалізацію вимог освітньої кваліфікаційної характеристики.

У варіативній частині виокремлено складники, умовно названі "варіативна частина 1" і "варіативна частина 2".

Варіативна частина 1 вивчається студентами, які не можуть одразу перейти до вивчення інваріантної складової, її засвоєння забезпечує вирівнювання підготовки студентів до початку вивчення ними навчального матеріалу інваріантної складової. Зміст варіативної складової 2 забезпечує більш високий рівень засвоєння навчального матеріалу, ніж передбачено стандартом освіти, підготовку студентів до самостійної, наближеної до наукової, діяльності.

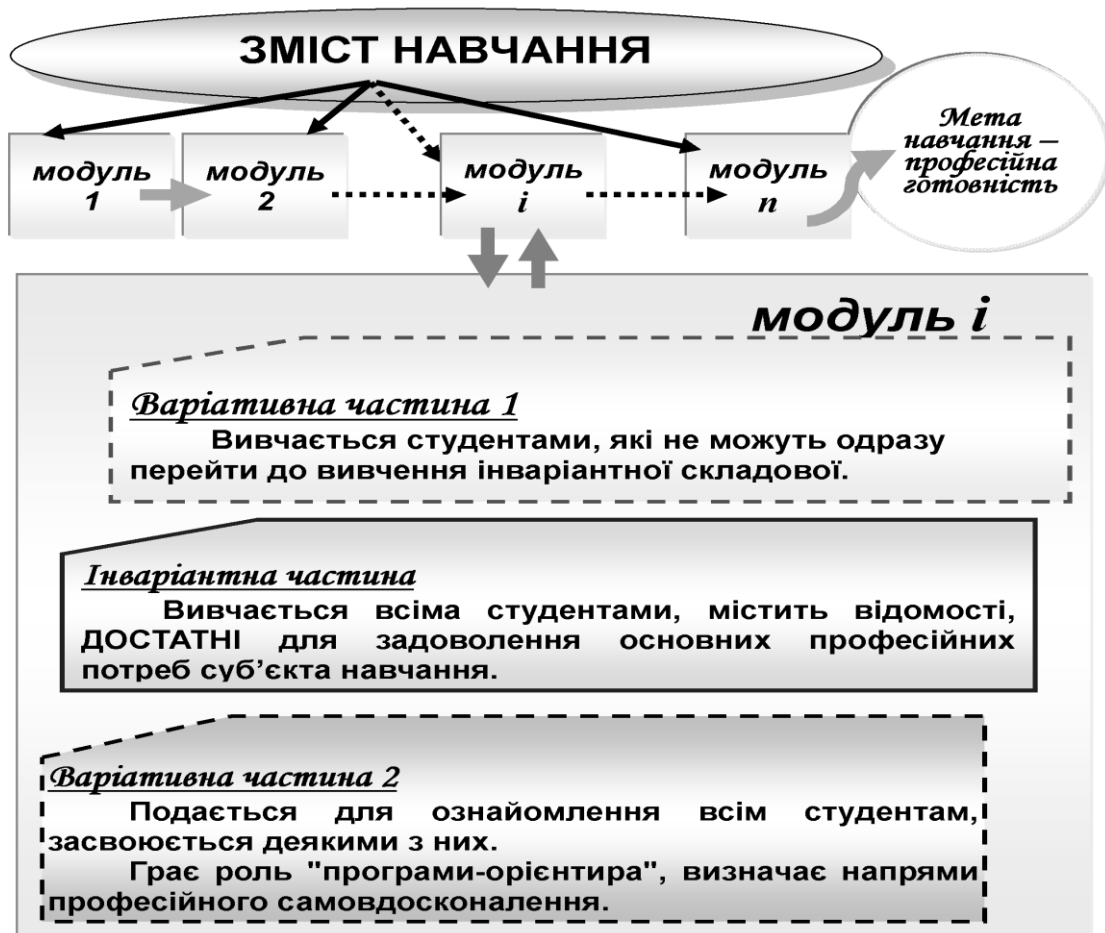

Рис.1. Структурування змісту навчання в межах курсу і одного змістового модуля (складено авт.)

Саме наявність змінної частини навчального модуля чинить найбільш істотний вплив на активізацію самостійної роботи студентів та забезпечує диференціацію навчання. Пропонована система відрізняється від систем і технологій, розроблених і описаних раніше, тим, що передбачає: інтенсивне застосування засобів і методів ІТ як у якості об'єктів вивчення, так і у якості складових технологій навчання; органічне поєднання індивідуальних і групових форм навчальної діяльності студентів.

За впровадження СФІТГ враховується рівень попередньої підготовки студента, тому тривалість процесу навчання для кожного студента буде

залежати від темпу засвоєння ним навчального матеріалу, який, у свою чергу, залежить від особистісних характеристик самого студента. Запропонована СФІТГ є особистісно зорієнтованою – навчання здійснюється в темпі, доступному студентові, кожен студент може формувати індивідуальну траєкторію навчання. Разом із застосуванням модульної організації системи навчання зазначене надає змогу здійснити рівневу диференціацію навчання.

З першого заняття студентам повідомляється, що основною метою їх спільної з викладачем навчальної діяльності є отримання знань, умінь і навичок застосування ПК та відповідних програмних засобів при підготовці та проведенні уроків суспільно-гуманітарних предметів. Це означає, що, залежно від поставлених завдань, учитель має сам приймати рішення, яке програмне забезпечення йому потрібно для того чи іншого уроку, та які завдання можна вирішувати з його застосуванням.

Для СФІТГ характерною є практична професійна спрямованість навчання, інтеграція знань, що дозволяє краще врахувати особистісні якості студентів. Запровадження СФІТГ, спрямованої на формування активності особистості в навчальному процесі, на саморозвиток, сприяє її гармонійному розвитку та дозволяє ефективно сформувати належні знання та вміння з ІТ у студентів з різним рівнем здібностей і попередньої підготовленості (Рис. 2, етапи 1-2).

Особливість етапу 2 (семестри 3 – 6) навчання ІТ у СФІТГ є те, що студенти продовжують навчатись професійно спрямованого використання ІТ у процесі навчання не інформатики, а інших дисциплін. Відбувається розвиток здатності до використання ІТ з метою підтримки навчання та самонавчання, продовжується формування ІТ-компетентності.

Завершальним етапом навчання є система заходів, які додатково актуалізують отримані знання, вміння та навички.

Професійна зорієнтованість цих заходів (зокрема, на навчально-виховний процес суспільно-гуманітарних предметів у ЗНЗ) сприяє не тільки закріпленню та систематизації отриманих знань, а й формує у більшості студентів потребу продовження навчання (Рис. 2, етапи 3-4), для чого створюються відповідні умови¹³ [7].

Викладач сам обирає форми та структуру навчальних занять, методи навчання, керуючись їх педагогічною доцільністю та іншими факторами. Збільшується питома вага індивідуалізованих форм роботи викладача у поєднанні з груповими та колективними.

Таким чином, у залежності від пізнавальних потреб кожного студента, його можливостей, здібностей вибудовується індивідуальна траєкторія навчання.

Особливо слід виокремити додатковий ефект застосування системи,

¹³Карташова Л. А. Створення умов формування готовності майбутніх вчителів іноземних мов до впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес// Педагогічний процес: теорія і практика. – Збірник наукових праць. – Київ.: Видавництво "ЕКМО". – 2008. – С.74-84.

який полягає в популяризації ІТ навчання не тільки серед студентів, а й серед викладачів, навчальна діяльність яких не пов'язана з ІТ.

Упровадження СФІТГ пропонується покласти в основу реалізації стратегічних напрямів діяльності ВПНЗ у галузі інформатизації педагогічної освіти з метою забезпечення: формування ІТ-готовності майбутніх вчителів; методичної підтримки і забезпечення можливості безперервного підвищення кваліфікації викладачів в галузі ІТ; доступу студентів і викладачів до високоякісних локальних і мережових освітніх інформаційних ресурсів; проведення тестування та оцінювання результатів навчання з використанням спеціалізованого програмного забезпечення; підключення ВПНЗ до глобальних інформаційних ресурсів; переходу до системи відкритої освіти на основі дистанційних технологій навчання; поетапного переходу до інтеграції традиційних систем навчання у ВПНЗ із новою організацією педагогічної освіти на основі інформаційних технологій.

Необхідною складовою фахової підготовки сучасного вчителя є його фахова ІТ-готовність, яка базується на інформатичній компетентності. Її формування можливе за умов упровадження системи навчання майбутнього вчителя професійній діяльності в сучасному інформатизованому навчальному середовищі.

Забезпечення використання ІТ в процесі вивчення студентами гуманітарних дисциплін здійснюється шляхом запровадження на рівні закладу вищої педагогічної освіти системи заходів, спрямованих на збільшення ІТ-компетентності викладачів дисциплін відповідного профілю. Формування складників системи навчання студентів відбувається на основі результатів дослідження професійної діяльності вчителя.

Найбільш раціональним є фахово зорієнтоване навчання ІТ до проходження студентами активної педагогічної практики, але вже після завершення навчання загальної педагогіки і часткових дидактик, тобто не пізніше восьмого семестру при п'ятирічному терміні навчання. Педагогічно доцільним є таке планування навчального процесу, за якого досягнення максимуму ІТ-готовності студентів відбувається на час проходження ними педагогічної практики.

Орієнтації на особистість студента, урахування його інтересів, побажань, намірів, потреб та стилю діяльності сприяє гнучке моделювання навчально-виховного процесу.

Література

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : АТКА, 2009. – 684 с.
2. Гуржій А. М. Про проблеми наступності навчання інформаційних технологій у школі й вищому педагогічному навчальному закладі / А. М. Гуржій, Л. А. Карташова // Інформаційні технології в освіті України: Збірник наукових праць. Випуск 15. – Херсон: ХДУ, 2013. – С.11-19.
3. Гуржій А. М. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів / А. М. Гуржій, В. В. Лапінський // Інформаційні

технології в освіті України: Збірник наукових праць. Випуск 15. – Херсон: ХДУ, 2013. – С.30-38.

4. Гуржій А. М. Теоретичні напрями інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів [Текст] / А. М. Гуржій // Педагогічна і психологічна науки в Україні. Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. / Том 5. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – К. : "Педагогічна думка", 2007. – 392 с.

5. Карташова Л. А. Особистісно орієнтована система навчання основ інформаційних технологій в процесі підготовки майбутніх вчителів іноземних мов. Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л.А. Карташова; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2004. – 20с.

6. Карташова Л. А. Формування індивідуальної траєкторії навчання як одна з основних задач управління навчальною діяльністю студента/ Стратегія управління закладами освіти в умовах формування інформаційного суспільства: Матеріали IV Науково-практичної конференції 1-9 грудня 2005р, Київ-Чернігів-Ніжин. – 2005. – С.66-68.

7. Карташова Л. А. Створення умов формування готовності майбутніх вчителів іноземних мов до впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес// Педагогічний процес: теорія і практика. – Збірник наукових праць. – Київ.: Видавництво "ЕКМО". – 2008. – С.74-84.

8. Лапинский В. В. Педагогические требования к цифровым образовательным ресурсам // Современные достижения в науке и образовании : сб. трудов III Междунар. науч. конф., 16–23 сент. 2009 г., г. Тель-Авив (Израиль). – Хмельницкий : ХНУ, 2009. – С.163 – 165.

9. Лапінський В. Комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище та вимоги до його реалізації/ В. Лапінський, М. Шут // Наукові записки . – Випуск 77. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ імені В. Винниченка. – 2008. – Частина 1. – С.79-85.

10. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14.12.2011р. № 1431 «Про проведення моніторингового дослідження стану впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах»

11. Образовательная система Португалии обогнала США и Россию. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.ucheba.ru/abroad-article/10626.html>

12. Пискунова Е. В. Подготовка учителя к обеспечению современного качества образования для всех: опыт России: Рекомендации по результатам научных исследований / Под ред. акад. Г. А. Бордовского. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2007. – 79 с.

13. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси, Наказ МОНмолодьспорт України 01.10.2012 № 1060

14. Про результати Всеукраїнського експерименту щодо навчання вчителів ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та перепідготовку педагогічних працівників. [Електронний ресурс] Із головної сторінки сайту Intel® "Навчання для майбутнього". Режим доступу <http://www.iteach.com.ua/mediawiki/index.php>

15. Система дистанційного навчання Акронського університету (США). Сайт Корпорації Microsoft. [Електронний ресурс] 12:30 12.02.2009г. Режим доступу :<http://www.microsoft.com/Rus/Casestudies/CaseStudy.aspx?id=26>

16. Система освіти Японії. Основні напрями трансформацій в системі освіти [Електронний ресурс] 23:06 13.10.2009г. Режим доступу : http://dic.edu.ru/information/national_systems/1471/

17. Електронне навчання для підготовки викладачів: створення потенціалу для інформаційного суспільства. П. Реста [Електронний ресурс] Інформаційне суспільство, 2005, вип. 4, с. 14-20. 23:05 05.08.2009. – Режим доступу : <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/8b5dd0>

18. Tchounikine P. Computer Science and Educational Software Design: A Resource for Multidisciplinary Work in Technology Enhanced Learning / Pierre Tchounikine / Springer, – 2011. – 180 p.